

ZECE MATRICE SIGILARE ALE PREFECTURII JUDEȚULUI VÂLCEA (1881-1929)

Laurențiu-Ștefan Szemkovics¹
laurszem@k.ro

Mots-clés: *Archives Nationales, armoiries, couronnes, département Vâlcea, devise, écu, globe croiseté, matrices sigillaires, meubles, préfecture.*

Sommaire: *Dans l'étude Matrices sigillaires appartenant à la Préfecture du département Vâlcea (1881-1929), l'auteur présente dix pièces qui proviennent du Service départemental Vâlcea des Archives Nationales, de la collection „Matrices sigillaires”. Ces matrices sigillaires à l'aide desquelles on imprime le sceau sur les documents, ont des formes rondes et irrégulières, sont confectionnées en laiton et en caoutchouc, sont gravées en incision et en excision, ont des dimensions variables et ont sur leur emblème les armoiries de la Roumanie de 1872 aux petites modifications opérées après 1881 quand le pays est devenu royaume, les armoiries du département Vâlcea de 1906, de 1910 et de 1928 et les armoiries de la Roumanie de 1921. On analyse l'emblème des ces matrices sigillaires concernant: l'écu, les meubles, les supports, la devise, les couronnes qui timbrent l'écu et le pavilion, le globe croiseté, les ornements extérieurs de l'écu.*

În colecția de matrice sigilare² de la Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale sunt zece piese care au aparținut Prefecturii județului Vâlcea, în perioada 1881-1929. Aceste matrice, care imprimau sigiliul³ pe documente și pe care le vom analiza, în bună măsură, cu ajutorul sigilografiei⁴ și heraldicii⁵, au forme rotundă⁶ și neregulată, sunt confectionate din alamă și cauciuc și sunt gravate în incizie și în excizie⁷. În câmpul sigilar⁸ al acestor vestigii se disting:

¹ Laurențiu-Ștefan Szemkovics, consilier, Arhivele Naționale Istorice Centrale.

² Denumim matrice sigilară obiectul confectionat din material dur care, având gravate o reprezentare și un text ce-l individualizează pe posesor, servește la realizarea amprente sigilare; Bogdan 1956, p. 245; Dogaru 1976b, p. 5.

³ Sigiliul este amprenta rămasă pe suportul documentului (în ceară, hârtie, soluție de aur, tuș sau fum) în urma aplicării matricei sigilare ce poartă o emblemă și un text menit a individualiza posesorul; sigiliul este principalul mijloc de garantare a secretului și de asigurare a autenticității actului; Burlacu *et alii* 1982, p. 213-218.

⁴ Sigilografia a fost fondată în secolul al XVII-lea de Dom Mabillon, părintele erudiției moderne și dezvoltată în secolul al XIX-lea de către Louis-Claude Douët d'Arcq, un mare arhivist și istoric care, împreună cu echipa sa, a scos lucrarea *Collection des sceaux des Archives de l'Empire*. Franceză la origine, această disciplină nu a întârziat să se extindă în toată Europa, pretutindeni unde, încă din Evul Mediu, se impunea obiceiul de a valida documentele cu sigiliu; Chassel 2007, p. 9.

⁵ Heraldica este disciplina auxiliară a istoriei care studiază stemele, blazoanele etc.; Marcu 2000, p. 422.

⁶ Sigiliile rotunde, cu forma considerată fundamentală, reprezintă autoritatea; Szemkovics, Dogaru 2006, p. 64.

⁷ Gravarea sigiliilor se poate face în adâncime (*incizie*), pentru sigilarea în ceară sau cocă, ori în relief (*excizie*), pentru sigilarea în tuș sau fum; Burlacu *et alii* 1982, p. 128.

A. *Stema României de la 1872*⁹, pe care o redăm mai jos așa cum a fost descrisă în actul normativ al vremii, apare în emblemele primelor cinci piese:

Art. I. Armele României se fixează cum urmează:

Art. II. Scutul sau pavăza are forma vechilor scuturi românești, adică a unui pătrat lung rotunjit la ambele unghiuri de jos și terminat la mijlocul bazei printr-un vârf, iar de la mijlocul laturilor înălțimii, scutul se ascute și apoi crește iarăși spre unghiul de sus.

Linia de sus a capului (*chef*) este ușor înălțată în semicerc orizontal de la un unghi spre celălalt.

Scutul se împarte în patru secțiuni, prin două linii încrucișate la mijloc.

În I-a secțiune din dreapta sus, pe albastru, figurează aquila romană cu capul spre aripa dreaptă, cu o cruce în gură, cu coroana Domnească, sabia și toiagul, simbolurile principatului Țării Românești, toate de aur. În dreapta aquilei sus un soare mișcând (*mouvant*), asemenea de aur.

În a II-a secțiune, din stânga de sus, pe roșu, figurează capul de bour cu o stea cu 6 raze între coarne, simbolul principatului Moldovei, toate de aur. În stânga bourului sus, o lună mișcând (*mouvant*), asemenea de aur.

În a III-a secțiune din dreapta jos, pe roșu, figurează leul ridicat, coronat, coada furcată (*queue fourchée*), cu o stea cu 6 raze între picioare și ieșind dintr-o coroană de Ban, toate de aur; simbolul banatului Craiovei¹⁰.

În a IV-a secțiune din stânga de jos, pe albastru, figurează 2 delfini, cap la cap și coadele depărtate în sus, care sunt simbolul țărmurilor Mării Negre, toate de aur. Pe scut va fi coroana regală.

Art. III. În mijlocul scutului României figurează scutul Măriei Sale Domnitorului, scartelat, având în secțiunea I-ia din dreapta sus și în cea din jos din stânga alb (*argint*); iară în cea din stânga de sus și în cea din dreapta de jos negru (*sable*).

Scutul României are suporti 2 lei de culori naturale, privind scutul și cu coadele trecând între picioare: simbolul Daciei.

Art. IV. Sub suporti este așezată o eșarpă albastră, căptușită cu roșu, pe care este scris cu aur deviza familiei de Hohenzollern: *Nihil sine Deo*.

Art. V. Pavilionul este de culoare purpurie, căptușită cu hermină (*cacom*) având deasupra coroana regală.

...

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată în *Monitorul Oficial*.

⁸ Câmpul sigilar este suprafața pe care se gravează emblema și legenda unui sigiliu; Burlacu *et alii* 1982, p. 71.

⁹ Promulgată prin *Legea pentru modificarea armelor țării*, publicată în M. Of. al României nr. 57 din 11/23 martie 1872, p. 337; Grecianu 1900, anexa de la p. 49; Năsturel 1903, p. 103-110; Moisil 1931 p. 65-85), p. 19-20; Moisil 1938b, p. 69-70; Cernovodeanu 1977, p. 161; Cernovodeanu 2005, p. 406; Dogaru 1984, p. 46; Dogaru 1993, p. 3-5; Dogaru 1994, p. 36-37, poziția 43; Dogaru 1994, p. 61-62; Dogaru 1999, p. 10-11; Gheorghe, Dogaru 2003, p. 128-129.

¹⁰ Stoica *et alii* 2007, p. 348.

Dat în București, la 8 Martie 1872.

În urma analizării elementelor din compozițiile heraldice amintite am constatat atât asemănări, cât și deosebiri față de textul din legea de mai sus, cu modificările operate după 1881, când România a devenit regat.

Stema țării de la 1872: scut¹¹ de tip rusesc de la 1850, scartelat¹², având în cartierul 1 acvila¹³ cruciată¹⁴, redată din față, încoronată¹⁵, cu capul spre dreapta, aripile deschise și orientate în jos, ținând în gheare spada și sceptrul, flancată¹⁶ de soare¹⁷, în 2 capul de bour¹⁸ cu stea¹⁹ între coarne²⁰, flancat de semilună²¹, în 3 un leu²² încoronat, pășind sau născând²³ dintr-o coroană deschisă²⁴ și privind spre o

¹¹ Scutul = partea centrală a unei steme, simbolizând arma de apărare a cavalerilor medievali, pe care aceștia își reprezentau blazonul. Scutul are forme variate după epocă și aria geografică unde a apărut; Burlacu *et alii* 1982, p. 211.

¹² Scartelat = scut împărțit în patru secțiuni egale printr-o linie verticală și una orizontală. Cele 4 secțiuni rezultate se numesc cartiere; O'Kelly de Galway 1901, p. 206.

¹³ Acvila = pasăre heraldică de prim rang (cea mai intens folosită). Simbolizează curaj, hotărâre, zbor spre înălțimi. Conform cerințelor artei heraldice, acvila trebuie reprezentată văzută din față, cu capul spre dreapta și aripile deschise. Este elementul central al stemei heraldice a Țării Românești. Figurează și în stema Transilvaniei; Burlacu *et alii* 1982, p. 17; stăpâna tunetului și a trăsnetului, căci loviturile date cu ghearele sunt precum fulgerele, iar asupra prăzii se năpustește ca trăsnetul; simbol al regelui solitar și necruțător; în tradiția populară este simbol al focului, al incendiului și al devastării; purtător al luminii; reprezintă persoana și puterea regelui, dar și capitala și imperiul acestuia; Clébert 1995, p. 334-340.

¹⁴ Acvilă cruciată = pasăre heraldică purtând în cioc o cruce; Burlacu *et alii* 1982, p. 17.

¹⁵ Încoronat = se spune despre animale sau despre figuri umane care au o coroană pe cap; Maigne 1860, p. 233.

¹⁶ Flancat = termen ce indică poziția paralelă cu laturile scutului a unor mobile; Burlacu *et alii* 1982, p. 119.

¹⁷ Soarele = astru reprezentat cu o față umană, înconjurat de 12 sau 16 raze, alternând cele drepte cu cele ondulate; este simbolul luminii, al bogăției și al abundenței. El este de asemenea desemnat ca emblema a divinității. În iconografia creștină, indică adevărul; O'Kelly de Galway 1901, p. 424.

¹⁸ Bour = purtător al lumii; simbol al abundenței (datorită cornului); Clébert 1995, p. 294-306.

¹⁹ Stea = simbolul manifestării centrale a luminii, a focului unui univers în expansiune. Ea este, ca și numărul cinci, simbol al perfecțiunii; Chévalier, Ghéerbrant 1995b, p. 257-264.

²⁰ Corn = simbol al puterii; Chévalier, Ghéerbrant 1994, p. 367-369.

²¹ Lună = figură naturală, din categoria astrilor, reprezentată conform regulilor heraldice, printr-un disc de argint cu figură umană. În heraldica românească acest astru este, de obicei, înfățișat sub formă de crai nou (semilună) figurat. Simbolizează veșnicie, nemurire, strălucire; Burlacu *et alii* 1982, p. 159.

²² Leul = unul dintre cele mai nobile animale, fiind reprezentat din profil și stând pe etichete de dinapoi. Gura larg deschisă îi arată dinții ascuțiți și o limbă recurbată. Coada sa se înalță dreptă terminându-se printr-un smoc de păr întors spre spate. Este simbolul forței, al curajului și al generozității; O'Kelly de Galway 1901, p. 316-317; Gourdon de Genouillac 1868, p. 22.

stea cu șase raze aflată în fața lui, între labelle anterioare, în 4 doi delfini²⁵ affrontați²⁶, cu cozile ridicate. Peste tot (în abis), armele familiei de Hohenzollern: scut sfertuit, având în cartierele 1 și 4 argint²⁷, în 2 și 3 negru²⁸. Scutul, timbrat²⁹ de o coroană închisă, este așezat pe două arabescuri³⁰ accolade³¹ și are ca suporti doi lei affrontați; sub scut, pe o eșarfă este deviza³² „NIHIL SINE DEO”³³ (NIMIC FĂRĂ DUMNEZEU). Compoziția este inclusă într-un pavilion³⁴, căptușit cu hermină³⁵ și prins, în partea de sus, sub o coroană închisă.

²³ Născând = expresie care se aplică leului atunci când este redată doar jumătatea superioară a corpului său și care pare să iasă fie din câmp, fie dintr-o fascie; O'Kelly de Galway 1901, p. 352.

²⁴ Coroană deschisă = coroana formată dintr-un arc frontal și mai multe fleuroane; deseori între fleuroane se interpun arcuri perlate, iar cercul frontal este împodobit cu pietre prețioase; Burlacu *et alii* 1982, p. 90.

²⁵ Delfin = pește cu capul îngroșat, reprezentat curbat în semicerc, din profil și în poziție verticală. Botul și coada sa sunt întoarse spre dreapta scutului. Indică un comandament pe mare. Delfinul este simbolul unei retrageri sigure la apropierea unor frământări și a unor furtuni. El poate personifica vreun mare personaj atașat de țara sa și care nu se poate îndepărta fără să moară. În vechime delfinul a fost mereu considerat un animal salvator; O'Kelly de Galway 1901, p. 173-174.

²⁶ Afrontat = se spune despre două animale care se privesc; Maigne 1860, p. 219.

²⁷ Argint = metal utilizat în alcătuirea stemelor, reprezentat convențional prin câmp alb, respectiv suprafață liberă. Simbolizează puritate, nevinovăție, sinceritate; Gourdon de Genouillac 1868, p. 16-17.

²⁸ Negru = culoare utilizată în alcătuirea stemelor, reprezentată convențional prin linii verticale suprapuse pe linii orizontale. Semnifică știință, modestie, durere, prudență; Burlacu *et alii* 1982, p. 173.

²⁹ Timbrat = termen care indică poziția unei mobile față de scut. Este propriu coifului cu cimier și lambrechini; Burlacu *et alii* 1982, p. 230.

³⁰ Arabescul = poate fi pus în legătură cu pânza de păianjen și, de asemenea, cu labirintul, al cărui itinerar complex are menirea să conducă de la periferie spre centrul local (simbolul centrului invizibil al ființei); Chévalier, Ghéerbrant 1994, p. 121-122.

³¹ Acolat = atributul oricărui animal care are un colier sau o coroană după gât; macle, romburi, ace de ceasornic, etc., care se ating la unghiurile lor laterale; un butuc de viță de vie agățat de un arac; un șarpe încolăcindu-se în jurul unui arbore, unei plane sau unei coloane; două ecusoane unite împreună pe flancuri; coliere sau panglici de ordine de cavalerie care înconjoară scutul; O'Kelly de Galway 1901, p. 5.

³² Deviza = inscripție conținând o maximă morală, o exclamație, o formulă de credință, un angajament; Burlacu *et alii* 1982, p. 100.

³³ Dogaru 1994, p. 73.

³⁴ Pavilion = ornament exterior al scutului sub formă de mantou, prevăzut în partea superioară cu un baldachin. Este alcătuit din purpură, căptușit cu hermină, brodat cu franjuri și ciucuri din fir de aur. Simbolizează cortul sub care membrii familiilor domnitoare își adăpostesc armele. Uneori acesta este reprezentat chiar și în armele de stat, fără baldachin, semnificația păstrându-se totuși; Burlacu *et alii* 1982, p. 183.

³⁵ Hermină = blană utilizată în alcătuirea stemelor, în special la căptușirea pavilioanelor și mantourilor. Este reprezentată convențional printr-o suprafață albă semănată cu codițe negre. Este blana folosită de obicei la reprezentarea armelor de stat. Simbolizează măreție, suveranitate; Burlacu *et alii* 1982, p. 131.

Scutul de tip rusesc de la 1850 are marginea superioară convexă, colțurile de sus retezate, concavități pe flancuri, vârful în acoladă.

Acvila cruciată, stema heraldică a Țării Românești, evidențiază originea latină a poporului român și indirect ideea de unire³⁶. Pasărea mai semnifică demnitate, curaj, zbor spre înălțimi. Prezintă și în emblema sigiliilor aparținând Prefecturii județului Vâlcea, acvila cruciată a fost plasată deseori alături de *capul de bour* al Moldovei, făcând aluzie în ansamblu la aspirația spre unitate³⁷.

Leul din cartierul 3 este încoronat, având între labele anterioare o stea cu șase raze și stă cu picioarele posterioare pe o coroană deschisă cu trei fleuroane sau ieșind dintr-o coroană deschisă asemănătoare cu cea de mai înainte.

Delfinii din cartierul 4 sunt redați cu corpurile sinuoase, afrontați, cu capetele în jos, cu gurile deschise, cu cozile ridicate în sus și orientate puțin spre exterior.

Soarele flanchează acvila și se află în cantonul dextru³⁸, iar *semiluna* flanchează capul de bour și este plasată în cantonul senestru al șefului.

Scutul din abis este tot de tip rusesc de la 1850 și este sfertuit, având în cartierele 1 și 4 argint, în 2 și 3 negru.

Coroanele atât cea care timbrează scutul (mai mică), cât și cea care timbrează pavilionul (mai mare) sunt închise, fără tocă, compuse dintr-un cerc împodobit cu pietre prețioase³⁹, surmontat de opt cruciulițe (dintre care cinci sunt vizibile) din vârful cărora pornesc opt arce ornate cu perle care se reunesc în partea de sus și se termină printr-un glob crucifer⁴⁰, cu cruce labată⁴¹ (cu brațele de formă concavă)⁴².

Suportii sunt doi lei rampanți, afrontați, limbați, cu cozile ridicate la spate, stând cu picioarele posterioare pe câte un arabesc, iar cu labele anterioare susțin scutul de marginea de sus și de pe flancuri⁴³, de la jumătatea lui.

Pavilionul în care este compoziția heraldică este dotat cu franjuri și ciucuri, este căptușit cu hermină și prins în partea de sus sub o coroană închisă asemănătoare cu cea care timbrează scutul, dar de dimensiuni mari decât aceasta.

Deviza familiei de Hohenzollern „NIHIL SINE DEO” este plasată sub scut și este scrisă pe o eșarfă cu litere majuscule⁴⁴.

I. Matrice sigilară rotundă (36 mm), confecționată din alamă, gravată în incizie, având în câmp stema României din 1872, cu modificările operate după 1881. În

³⁶ Dogaru 1979, p. 206-222.

³⁷ Năsturel 1958, p. 371-376; Moisil 1959, p. 371-375.

³⁸ Mănescu 1988, p. 337.

³⁹ Pietre prețioase = aurul semnifică topazul; argintul, perla; roșu, rubinul; albastru, safirul; purpura, amethystul; verde, smaraldul; negru, diamantul; Favre 1647, p. 32.

⁴⁰ Glob crucifer = sferă suprapusă de o cruce care se găsește în vârful coroanelor închise, în mâna unor personaje sau deasupra unor scuturi; este însemn al puterii suverane, atribut al suveranității. În heraldica românească globul crucifer este întâlnit în stemele Țării Românești, în armele Moldovei și în armeriile statului român; Burlacu *et alii* 1982, p. 127.

⁴¹ Andrieș-Tabac 2010, p. 110, fig. 37.

⁴² Wenzler 2002, p. 187, fig. 338, 339, 340.

⁴³ Flanc = suprafața de lungime a laturilor scutului, respectiv flancul drept plasat lângă latura stângă a scutului din punct de vedere al privitorului și invers; Burlacu *et alii* 1982, p. 120.

⁴⁴ Szemkovics 2012, p. 34.

exergă⁴⁵, între două cercuri liniare (cel din interior mai subțire), legenda: * **REGATUL ROMÂNIEI * PREFECTURA JUD(ețului) VÂLCEA**⁴⁶.

II. Matrice sigilară rotundă (41 mm), din alamă, gravată în excizie, având în emblemă o compoziție heraldică asemănătoare cu cea de mai înainte. În exergă, între două cercuri liniare, legenda: + **REGATUL ROMÂNIEI + PREFECTURA JUD(ețului). VÂLCEA SERVICIU JUDEȚEAN**⁴⁷.

III. Matrice sigilară rotundă (42 mm), din alamă, gravată în incizie, având în emblemă o compoziție heraldică asemănătoare cu cea de mai înainte. În exergă,

⁴⁵ Exergă = spațiul de la marginea câmpului sigilar, de obicei cuprins între două sau mai multe cercuri (ce pot fi liniare, șnurate, perlate, etc.), în care se gravează textul legendei; Burlacu *et alii* 1982, p. 111.

⁴⁶ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 345.

⁴⁷ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 74.

mărginită de un cerc liniar la exterior, legenda: * **REGAT(ul). ROMÂNIEI** *
PREFECTURA JUD(efului). VÂLCEA SERVICIU JUDEȚEAN.⁴⁸

IV. Matrice sigilară cu forma neregulată (64 x 61 mm), din alamă, gravată în excizie, având în emblemă o compoziție heraldică asemănătoare cu cea de mai înainte. În partea superioară, deasupra stemei, este scris sub formă de arc de cerc **REGATUL ROMÂNIEI**, iar în partea inferioară, pe trei rânduri, **PREFECTURA JUDEȚULUI VÂLCEA / <SERVICIUL> JUDEȚEAN / №**⁴⁹

⁴⁸ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 403.

⁴⁹ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 319.

V. Matrice sigilară rotundă (37 mm), din alamă, gravată în excizie, având în emblemă o compoziție heraldică asemănătoare cu cea de mai înainte. În exergă, între două cercuri liniare, legenda: x **PREFECTURA JUD(ețului). VÂLCEA** x **SERV<iciul>. JUDEȚEAN**⁵⁰.

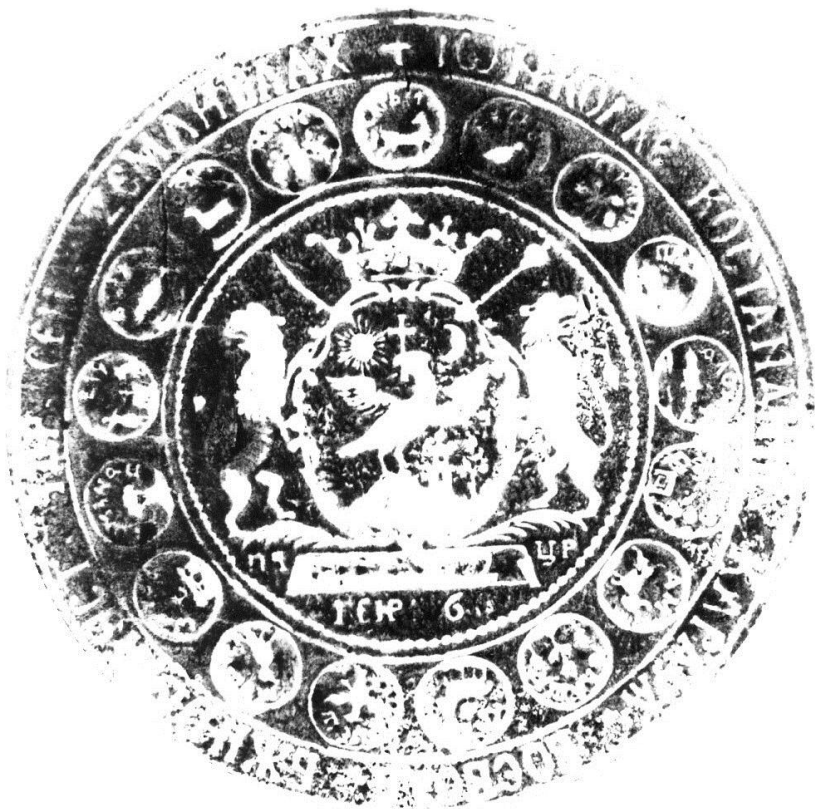
B. *Stema județului Vâlcea*, cu datele de confecționare 1906, 1910, precum și cea realizată în 1928, apare în emblemele următoarelor trei piese.

Prima reprezentare a stemei județului Vâlcea o întâlnim într-unul din cele 17 medalioane din emblema unui sigiliu care validează un document din 1782 sept. 13, emis în cancelaria domnitorului Nicolae Caragea⁵¹, anume: un om ținând de căpăstru un cal lângă o fântână (crivac⁵²).

⁵⁰ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 1773.

⁵¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Mitropolia Țării Românești*, XXXIV/22; Dogaru 1970, p. 412, fig. 36; Dogaru 1973, p. 296, fig. 1; Dogaru 1976b, p. 88-89, fig. 63; Dogaru 1981, p. 90, fig. 1; Cernovodeanu, Mănescu 1974, p. 14, fig. 19; Cernovodeanu 1977, p. 444-445, CXIX, 1; Burlacu *et alii* 1982, p. 216, fig. 46b; Szemkovics, Dogaru 2006, p. 50, 150.

⁵² Crivac – instalație rudimentară folosită în trecut la ocnele de sare pentru ridicat bolovanii de sare la suprafață, cu ajutorul unui burduf acționat prin tracțiune hipo; Bulgăr, Constantinescu 2000, p. 85.

Alte reprezentări ale stemei județului Vâlcea, o frunză, o ramură, un copac, un puț acoperit, întâlnim pe sigiliile caimacamilor Craiovei, ce ni s-au păstrat începând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea⁵³.

Într-unul din cele 18 medaliaoane rotunde aflate în emblemele unei matrice sigilare care i-a aparținut domnitorului Alexandru Dimitrie Ghica (1834-1842)⁵⁴ și unui sigiliu al domnitorului Gheorghe Bibescu (1842-1848)⁵⁵, apare și stema județului Vâlcea sub forma unui poștalion spre stânga.

⁵³ Moisil 1927-1929, p. 148; Căncea 1936-1937, p. 178-179 + 4 ilustr.; Vîrtosu 1965, p. 154-156; Dogaru 1976a, p. 53-57 + 12 ilustr.; Dogaru 1976b, p. 138-144; Cernovodeanu 1977, pl. CXXII-CXXIII.

⁵⁴ Vîrtosu 1957, p. 320-321, fig. 8; Cernovodeanu, Mănescu 1974, p. 14, fig. 22; Dogaru 1976b, p. 96-97, fig. 68; Cernovodeanu 1977, p. 448-449, pl. CXXI, 3; Mănescu 1989, p. 305; Szemkovics, Dogaru 2006, p. 51, 160.

⁵⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Matrice sigilare*, nr. 3037; Vîrtosu 1957, p. 325, 326, fig. 20; 328; Dogaru 1969, p. 155-171; Dogaru 1976b, p. 98, fig. 69; Dogaru 1984, p. 73, fig. 1a; Cernovodeanu, Mănescu 1974, p. 14, fig. 23; Cernovodeanu 1977, p. 448-449, pl. CXXI, 4; Szemkovics, Dogaru 2006, p. 51, 162.

VI. Matrice sigilară rotundă (40 mm), din alamă, gravată în excizie, având în emblemă o căruță, cu un om, redat din profil, stând în șezut și ținând cu mâna dreaptă un obiect sub formă de băț, cu vârful ascuțit, așezat în pal. Căruța este trasă de patru cai, redați din profil și în salt, pe ultimul cal stând călare vizitiul, ținând în mâna dreaptă biciul, în stânga frâiele cailor; dedesubt este gravat anul 1906. În exergă, mărginită de un cerc liniar la exterior, legenda: **REGATUL ROMÂNIEI / PREFECTURA JUD(efului). VÂLCEA SERVICIUL JUDEȚEAN**⁵⁶.

⁵⁶ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 392.

VII. Matrice sigilară rotundă (37 mm), din alamă, gravată în excizie, având în emblemă o reprezentare asemănătoare cu cea de mai înainte, dar mai puțin stilizată; dedesubt, într-un dreptunghi, cu două toarte ovale pe flancuri, este gravat anul 1910. În exergă, mărginită de un cerc liniar la exterior, legenda: * **REGATUL ROMÂNIEI** * **PREFECTURA JUDEȚULUI VÂLCEA** / **SERVICIUL COMPTABILITATE**.⁵⁷

VIII. Matrice sigilară rotundă (23 mm), din cauciuc, gravată în excizie, având în emblemă stema județului Vâlcea din 1928⁵⁸: scut francez medieval, triunghiular, cu marginile rotunjite, tăiat, având în câmpul superior o fântână cu roată, însoțită la dreapta de un stavăr și la stânga de un cal sărind în două picioare, pe care stavărul îl ține de căpăstru, iar în câmpul inferior un măr desrădăcinat cu fructe.

Reprezintă exploatarea din trecut a izvoarelor de slatină, precum și cultivarea pomilor roditori în acest județ. Sunt cele două vechi steme ale județului unite împreună. În exergă, mărginită de trei cercuri liniare, cel de la exterior mai îngroșat, legenda: * **România** * **Prefectura Județului Vâlcea**⁵⁹.

⁵⁷ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 1776.

⁵⁸ Publicată în *Monitorul Oficial*, nr. 222, din 6 octombrie 1928, p. 8282.

⁵⁹ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 607.

C. *Stema României de la 1921*⁶⁰, pe care o redăm mai jos așa cum a fost descrisă în actul normativ din același an, apare în emblemele ultimelor două piese:

Art. I. – Stema Regatului României, întregit cu țările surori unite, se compune din trei scuturi puse unul peste altul: scutul mare, scutul mediu și scutul mic (peste totul).

I. Scutul mare: pe albastru, o acuilă de aur cu ciocul și ghearele roșii, cu coroana regală de aur pe cap, ținând în cioc o cruce pedată (pattée) de aur, ascuțită la extremitatea inferioară, în gheara dreaptă o spadă, în gheara stângă un sceptru de aur cu vârful în formă de crin, – acuila României, armele Regalității române.

II. Pe pieptul aculei, scutul mediu, incuartat (ecartelé), cu insițiune⁶¹ între cartierele de jos (enté en pointe), cuprinzând armele țărilor surori unite:

1. Sus în dreapta, armele vechiului Principat al Țării-Românești: pe albastru, o acuilă de aur cu ciocul și ghearele roșii, ținând în cioc o cruce pedată de aur, însoțită de un soare de aur la dreapta, de o lună-nouă de aur la stânga.

2. Sus în stânga, armele vechiului Principat al Moldovei (cu Basarabia și Bucovina): pe roșu, un cap de bour negru cu gura închisă, însoțit de o stea de aur (cu cinci raze) între coarne, de o roză de aur (cu cinci foi) la dreapta, de o semilună de aur la stânga.

⁶⁰ Promulgată prin *Legea pentru fixarea stemei Regatului României, întregit cu țările surori unite*, publicată în M. Of. nr. 92 din 29 iulie 1921, p. 3569-3573; vezi și Moisil 1931, p. 20-21; Moisil 1938b, p. 70-71; Cernovodeanu 1977, p. 162-163; Cernovodeanu 2005, p. 413-416; Dogaru 1984, p. 46-47; Dogaru 1993, p. 3-5; Dogaru 1994a, p. 38, poziția 45; Dogaru 1994b, p. 88, 95; Dogaru 1999, p. 14; Gheorghe, Dogaru 2003, p. 130-131; Andrieș-Tabac *et alii* 2010, p. 90.

⁶¹ Vezi și Wenzler 2002, p. 118.

3. Jos la dreapta, armele Banatului cu vechiul Banat românesc al Severinului (fixate acum): pe roșu, peste valuri naturale, un pod de aur cu două deschideri boltite⁶², construit din piatră cioplită (podul lui Traian), din care iese un leu de aur.

4. Jos la stânga, armele vechiului Mare-Principat al Transilvaniei (cu părțile Crișanei și Maramureșului): albastru și aur, împărțit prin o fâșie îngustă roșie, din care iese o acuilă neagră cu ciocul de aur, însoțită de un soare de aur la dreapta, de o semilună de argint la stânga; jos, șapte turnuri roșii, câte patru și trei, cu câte două rânduri de crenele (sus trei, jos patru) și câte două ferestre, cu porțile închise.

5. În insițiune (enté), armele Dobrogei: pe albastru, doi delfini de aur afrontați, cu cozile ridicate în sus.

III. Peste totul, scutul mic, incuartat de argint și negru, armele Casei domnitoare de Hohenzollern.

Pe scutul mare, coroana de oțel a României⁶³.

Scutul e ținut de doi lei de aur, stând pe arabescuri de aur.

Colanul ordinului „Regele Carol I”.

Pe eșarpă albastră cu marginile de aur, de forma cordonului ordinului, deviza Casei domnitoare de Hohenzollern, în litere latine de aur: „Nihil sine Deo”.

Pavilionul de purpură, cu marginile de aur, căptușit cu ermelin, timbrat cu o coroană regală de aur ornată cu nestemate.

Art. II. – Stema va fi întrebuințată în trei forme: 1-a, stema cea mare, cum e descrisă mai sus; a 2-a, stema cea medie, fără pavilion; a 3-a, stema cea mică, compusă din cele trei scuturi cu coroana de oțel.

Stema cea mare se va întrebuința în actele Statului emanate de la Rege și în actele oficiale internaționale, cum și din Înalt ordin al Regelui în cazuri speciale; stema medie, de armată și autoritățile Statului; stema cea mică, pe sigile și ștampile oficiale. Pentru alte cazuri se va prevedea în legile și regulamentele speciale.

Art. III. – Se înființează pe lângă Ministerul de Interne, o comisie consultativă heraldică care va examina cererile de a se întrebuința stema în alte cazuri decât acelea prevăzute la Art. II și va lua măsuri pentru ca actele administrative în legătură cu stemele să se facă în conformitate cu regulile heraldice.

Un regulament special va stabili organizarea comisiunii.

Art. IV. – Art. 1 până la 5 inclusiv din legea pentru modificarea armelor țării, sancționată cu înaltul decret regal No. 498 din 1872, se abrogă.

Această lege s-a votat în Senat în ședința de la 18 iulie 1921 și s-a adoptat cu unanimitate de *una sută unu* voturi. ...

Această lege s-a votat de Adunarea deputaților în ședința de la 20 iulie 1921 și s-a adoptat cu unanimitate de *una sută șapte* voturi. ...

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată în *Monitorul Oficial*.

Dat în București, la 23 Iulie 1921.

FERDINAND⁶⁴

⁶² Stoica *et alii* 2007, p. 348.

⁶³ Vezi și Moisil 1938a, p. 83.

⁶⁴ Ferdinand de Hohenzollern, rege al României între 1914-1927; Constantin 2011, p. 109; Popescu 2008, 394-398.

(L. S. St.)

Ministru de justiție,
M. Antonescu.

Ministru de interne,
C. Argetoianu.

IX. Matrice sigilară rotundă (38 mm), din alamă, gravată în excizie, având în emblemă stema mică a României de la 1921, dar fără cromatică. În exergă, între două cercuri liniare, legenda: * **REGATUL ROMÂNIEI** * **PREFECTURA JUDEȚULUI VÂLCEA**⁶⁵.

X. Matrice sigilară rotundă (41 mm), din alamă, gravată în excizie, având în emblemă tot stema mică a României de la 1921, aplatizată și de dimensiuni puțin mai mari decât cea de mai înainte, cu vârful crucii de pe coroană și cu vârful scutului atingând, în partea de sus, respectiv în cea de jos, cercul interior. În exergă, între două cercuri liniare, legenda: x **REGATUL ROMÂNIEI** x **PREFECTURA JUDEȚULUI VÂLCEA**⁶⁶.

⁶⁵ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 800.

⁶⁶ Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale, col. *Matrice sigilare*, nr. 299.

Prezentarea, destinată să trezească interesul specialiștilor, istoricilor și marelui public pentru matricele sigilare care au aparținut cândva Prefecturii județului Vâlcea, își propune să faciliteze descifrarea corectă a mesajului transmis de înaintași pentru toți oamenii doritori de a cunoaște acest interesant domeniu al sigilografiei.

ABREVIERI ȘI BIBLIOGRAFIE

AC	Analecta Catholica
AO	Arhivele Olteniei
Bg	Boabe de grâu
MI	Magazin Istoric
RA	Revista Arhivelor
RM	Revista Muzeelor
RMM.M	Revista Muzeelor și Monumentelor. Muze
RRH	Revue Roumaine d'Histoire
SCN	Studii și Cercetări de Numismatică
SMIM	Studii și Materiale de Istorie Medie

- Andrieș-Tabac 2010 Silviu Andrieș-Tabac, *Tipologia crucii heraldice*, în AC, IV, 2008, Chișinău, 2010.
- Andrieș-Tabac et alii 2010 Silviu Andrieș-Tabac, Vladimir Bogdan, Ana Boldureanu, Varvara Buzilă, Vitalie Ciobanu, Petru Costin, Silvia Donici, Constantin Manolache, Vlad Mischevca, Mihai Patraș, Mariana Șlapac, Didina Țăruș, Ion Xenofontov, *Simbolurile naționale ale Republicii Moldova*, coordonator și redactor științific: dr. Silviu Andrieș-Tabac, Chișinău, 2010.
- Bogdan 1956 Damian P. Bogdan, *O străveche matrice de pecete românească*, în SMIM, I, 1956.
- Bulgăr, Constantinescu 2000 Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu – Dobridor, *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, Edit. Saeculum I.O., București, 2000.
- Burlacu et alii 1982 Ioana Burlacu, Maria Dogaru, Ionel Gal, Gabriela Mărășoiu, Marin Mocanu, Ioana Alexandra Negreanu, Veronica Vasilescu, Gernot Nussbächer, Florea Oprea, Maria Soveja, Ștefan Stănculescu, Elena Stângaciu, Maria Stoian, *Dicționar al științelor speciale ale istoriei. Arhivistică, cronologie, diplomatică, genealogie, heraldică, paleografie, sigilografie*, colectiv de autori, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
- Câncea 1936-1937 Ioan V. Câncea, *Sigiliile caimacamlor Craiovei*, în RA, III, 1936-1937.
- Cernovodeanu 1977 Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.

- Cernovodeanu 2005 Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec. XIII-XX)*, traducere din limba franceză Livia Sîrbu, Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila, 2005.
- Cernovodeanu, Mănescu 1974 Dan Cernovodeanu, Ioan N. Mănescu, *Noile steme ale județelor și municipiilor din Republica Socialistă România. Studiu asupra dezvoltării istorice a heraldicii districtuale și municipale românești*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1974.
- Chassel 2007 Jean-Luc Chassel, *Les sceaux dans l'Histoire, l'Histoire dans les sceaux*, în *Les sceaux, sources de l'histoire médiévale en Champagne. Actes des tables rondes de la Société française d'héraldique et de sigillographie (Troyes, 2003-Reims, 2004)* sous la direction de Jean-Luc Chassel, Paris, Société française d'héraldique et de sigillographie, 2007.
- Chévalier, Ghéerbrant 1994 Jean Chévalier, Alain Ghéerbrant, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, volumul 1 (A-D), Edit. Artemis, București, 1994.
- Chévalier, Ghéerbrant 1995a Jean Chévalier, Alain Ghéerbrant, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, volumul 2 (E-O), Edit. Artemis, București, 1995.
- Chévalier, Ghéerbrant 1995b Jean Chévalier, Alain Ghéerbrant, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, volumul 3 (P-Z), Edit. Artemis, București, 1995.
- Clébert 1995 Jean-Paul Clébert, *Bestiar fabulos. Dicționar de simboluri animaliere*, Edit. Artemis-Cavallioti, București, 1995.
- Constantin 2011 Nicolae Constantin, *Dicționar de personalități istorice românești*, ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011.
- Dogaru 1969 Maria Dogaru, *Colecția de sigilii a Direcției Generale a Arhivelor Statului-București*, în RA, XII, 1969, nr. 2.
- Dogaru 1970 Maria Dogaru, *Sigiliile cancelariei domnești a Țării Românești între anii 1715-1821*, în RA, XLVII, vol. XXXII, 1970, nr. 2.
- Dogaru 1973 Maria Dogaru, *Conservarea stemelor județene în sigiliile domnești*, în RA, L, vol. XXXV, 1973, nr. 2.
- Dogaru 1976a Maria Dogaru, *Contribuții la cunoașterea sigiliilor folosite de caimacamii Craiovei*, în RMM.M, XIII (1976), nr. 1.
- Dogaru 1976b Maria Dogaru, *Sigiliile mărturii ale trecutului istoric. Album sigilografic*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
- Dogaru 1979 Maria Dogaru, *Însemne heraldice reflectând ideea unității naționale*, în RA, IV, vol. XI, 1979 (supliment), p. 206-222.

- Dogaru 1981 Maria Dogaru, *Matrice sigilare provenind din Oltenia conservate în colecția Direcției Generale a Arhivelor Statului*, în AO, serie nouă, Edit. Academiei Române, București, 1981.
- Dogaru 1984 Maria Dogaru, *Colecțiile de matrice sigilare ale Arhivelor Statului*, București, 1984.
- Dogaru 1993 Maria Dogaru, *Stemele României moderne*, în MI, 1993, p. 3-5.
- Dogaru 1994a Maria Dogaru, *Arta și știința blazonului. Album*, București, 1994.
- Dogaru 1994b Maria Dogaru, *Din heraldica României*, JIF, 1994.
- Dogaru 1999 Maria Dogaru, *Tipare sigilare aparținând suveranilor României din perioada 1866-1947*, București, 1999.
- Favre 1647 Jean Claude Favre, *Abrégé méthodique des principes de la science héraldique*, Chambert, Louys du-Four, Imprimeur de S.A.R., MDCXLVII.
- Gheorghe, Dogaru 2003 Cristache Gheorghe, Maria Dogaru, *Simbolurile naționale ale României*, Editura Sylvi, București, 2003.
- Gourdon de Genouillac 1868 H. Gourdon de Genouillac, *Les Mystères du blason de la noblesse et de la féodalité. Curiosités – bizarreries et singularités*, Paris, E. Dentu, Éditeur, Libraire de la Société des Gens des Lettres, 1868.
- Grecianu 1900 Ștefan D. Grecianu, *Eraldica română. Actele privitoare la stabilirea armeriilor oficiale cu planșe și vocabular*, Bucuresci, Institutul de arte grafice Carol Göbl, 1900.
- Maigne 1860 W. Maigne, *Abrégé méthodique de la science des armoiries suivi d'un glossaire des attributs héraldiques, d'un traité élémentaire des ordres des chevalerie et de notions sur les classes nobles, les anoblissements, l'origine des noms de famille, les preuves de noblesse, les titres, les usurpations et la législation nobiliaires*, Paris, Garnier frères, Libraires-Éditeurs, 1860.
- Marcu 2000 Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum I.O., București, 2000.
- Mănescu 1988 J. N. Mănescu, *L'évolution historique des armoiries des Principautés roumaines du XVe au XIXe siècle*, în RRH, tome XXVII, 1988, nr. 4.
- Mănescu 1989 J. N. Mănescu, *Les armoiries des Principautés Roumaines à la veille de leur union: 1830-1858*, în RRH, t. XXVIII, 1989, nr. 3.
- Moisil 1927-1929 Constantin Moisil, *Studii de sigilografie românească*, în RA, II, 1927-1929, nr. 4-5.
- Moisil 1931 Constantin Moisil, *Stema României. Originea și evoluția ei istorică și heraldică*, București, 1931 (extras din Bg, II, 1931, nr. 2, p. 65-85).
- Moisil 1938a Constantin Moisil, *Însemnele regalității române*, în

- Moisil 1938b Constantin Moisil, *Stema României*, în *Enciclopedia României*, vol. I, 1938.
- Moisil 1959 Constantin Moisil, *Primele peceți cu stemele unite ale Moldovei și Țării Românești de la începutul veacului al XVII-lea*, în SCN, III, 1959.
- Năsturel 1903 P. V. Năsturel, *Steagul, stema română, însemnele domnești, trofee. Cercetare critică pe terenul istorii (cu numeroase figuri în culori)*, Stabiliment de arte grafice „Universala”, București, 1903.
- Năsturel 1958 Petre Năsturel, *Asupra stemelor unite ale Moldovei și Țării Românești la începutul veacului al XVII-lea*, în SCN, II, 1958.
- O'Kelly de Galway 1901 Cte Alph. O'Kelly de Galway, *Dictionnaire archéologique et explicatif de la science du blason*, tome I, Bergerac, Imprimerie générale du sud-ouest, 1901.
- Popescu 2008 Petru Demetru Popescu, *Viețile voievozilor, domnilor și regilor poporului român*, Editura Vitruviu, București, 2008.
- Stoica et alii 2007 Dan Stoica, Vasile Mărculeț, Vasile Valentin, Valentina Bilcea, *Dicționar de istorie a României*, coordonator: Stan Stoica, Editura Meronia, 2007.
- Szemkovics 2012 Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Matrice sigilare aparținând Ministerului de Interne și unor structuri polițienești*, București, Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2012.
- Szemkovics, Dogaru 2006 Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Maria Dogaru, *Tezaur sfragistic românesc. I. Sigiliile emise de cancelaria domnească a Țării Românești (1390-1856) – Trésor sfragistique roumain. I. Les sceaux emis par la chancellerie princière de la Valachie (1390-1856)*, Edit. Ars Docendi, București, 2006.
- Vîrtosu 1957 Emil Vîrtosu, *Tipare sigilare domnești din secolul al XIX-lea (Țara Românească)*, în SCN, I, 1957.
- Vîrtosu 1965 Emil Vîrtosu, *Sigilii cu însemnele dregătoriei (Țara Românească 1786-1829)*, în RM, II, 1965, nr. 2.
- Wenzler 2002 Claude Wenzler, *Le guide de l'héraldique. Histoire, analyse et lecture des blasons*, Éditions Ouest-France, Édilarge SA, Rennes, 2002.